

Přednáška 5

Politická kultura

Lukáš Linek
Katedra sociologie FFUK, kurz Politická sociologie

Co považujeme (v sociologii) za kulturu?

- kultura se skládá z hodnot, vědění, přesvědčení, symbolů, jazyka, artefaktů
- umožňuje sociální interakci
- Parsons: 1. vědění (pochopení); 2. hodnoty (hodnocení); 3. symbolická vyjádření jako umění, jazyk, rituály, náboženství (vyjádření, verbalizace)
- Ann Swidler: Culture in Action: Symbols and Strategies, ASR (1986): kultura je sada nástrojů (zvyků, stylů, dovedností), z nichž si lidé vytvářejí strategie jednání (*culture as a tool-kit*)

Co považujeme (v sociologii) za kulturu?

- myšlenky, znalosti a návody jak dělat věci
- člověkem vytvořená nářadí
- produkty společenského jednání, které můžou být dále využívány

Co považujeme za politickou kulturu?

- každý politický systém je ukotven ve specifickém vzorci orientací k politice a politickému jednání, tedy v politické kultuře (Almond 1956: 396)
- politická kultura je „politický systém internalizovaný v poznání, pocitech a hodnoceních (cognitions, feelings, and evaluations)” (Almond-Verba 1963: 27)
- Marxův koncept dominantní ideologie, ideologie vládnoucí třídy
- Gramsciho koncept hegemonie
- Parsonsův koncept normativní integrace

Základní otázky studia politické kultury

- politiku nelze pochopit bez hodnot a postojů veřejnosti... (procesy-jak, hranice-co)
- Jaké mají lidé politické hodnoty?
- Jak lidé uvažují o politické moci?
- Jaká je souvislost mezi politickými hodnotami a politickými strukturami a institucemi? Jaký vliv mají hodnoty na politiku? (reciproční vztah)
- Jak lidé získávají politické hodnoty a politické znalosti? Role (sociálních, masových) médií... (politická socializace)

Almond, Verba: Civic Culture (1963)

- paradigma výzkumu politické kultury
- politická kultura jako psychologické orientace k sociálním/politickým objektům
- politická kultura jako konsenzus ohledně povahy a uspořádání politické moci a ohledně rozsahu politické sféry

Teorie občanské kultury I.

- hodnoty, postoje, orientace, předpoklady a přesvědčení
- postoje občanů k politickému systému, k jeho legitimitě, k vládním politikám, k roli jedince v politickém procesu a k adekvátnosti vstupů a výstupů systému
- MEX – ITA, GER – USA, VB

Teorie občanské kultury II.

Ideální typy vztahu hodnot a politické struktury:

- parochiální (absence orientace na systém, na jeho vstupy a výstupy, bez specializovaných politických rolí) – tradiční společnosti
- poddanská (orientace vůči politickému systému a jeho výstupním aspektům, nízká orientace vůči sobě jako politickému aktéru; pasivita) – autoritářský režim
- participativní (orientace na politický systém, na jeho struktury a vlastní roli) – demokracie

Teorie občanské kultury III.

- USA a VB popisují jako směs poddanské a participativní politické kultury (občanská PK)
- občané nejsou moc aktivní, o politiku se moc nezajímají, ale důvěřují politickému systému
- modelový občan = potenciálně aktivní občan; zahrnutý do politiky, ale ne úplně příliš
- lidé věří, že když bude potřeba, tak mohou ovlivnit rozhodnutí vlády
- elity budou mít dostatek prostoru pro jednání
- empirické zdůvodnění elitistické teorie demokracie

Postmaterialismus (Inglehart)

- přechod od materiálních k postmateriálním hodnotám (Silent revolution, 1977)
- mechanismus změny: generační výměna
- hypotéza nedostatku
- socializační hypotéza
- life-style témata (vs. sociální třída)

kognitivní mobilizace – změny ve formálním vzdělání a fungování médií vedou k širšímu rozšíření politických schopností, které jsou nutné pro pochopení komplexní politické komunity

Teorie lidského vývoje (human development)

*„Each of the three components of **human development** is a distinct manifestation of a common underlying theme: autonomous human choice. **Socioeconomic development** increases people’s resources, giving people the objective means that enable them to make autonomous choices. With **self-expression values**, people give high priority to acting according to their autonomous choices. And **democracy** provides civil and political liberties, granting people the rights to act according to their autonomous choices.“*

(Inglehart and Welzel 2005: 287)

Converse: The Nature of Mass Belief Systems (1964)

- politická informovanost
- vztahy mezi postoji (ideologie vs hodnotový systém)
- stabilita postojů
- issue publics

reakce:

- smíření teorie demokracie s neracionalitou a nezájmem občanů
- rozvoj pohledu na politiku očima občanů bez zájmu a informací (short-cuts, cues, heuristics, schema theory)

Výstupy učení

- představit koncept politické kultury
- vysvětlit základní výzkumné otázky podoboru politická kultura
- představit teorii občanské kultury Almonda a Verby
- představit teorii postmaterialismu Ingleharta
- představit teorii hodnotových systémů veřejnosti Converse

